

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ศึกษาความคลาดเคลื่อนในการจ่ายยาผู้ป่วยนอก

ระยะที่หนึ่ง สํารวจความคลาดเคลื่อนซึ่งเกิดขึ้นระหว่างขั้นตอนการจ่ายยา

การรวบรวมข้อมูล ณ หน่วยจ่ายยาผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลเลิดสิน ในช่วงเวลา 9.00 - 12.00 น. ทุกวันยกเว้นวันพุธและวันหยุดราชการ ระหว่างเดือนสิงหาคมถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2528 รวบรวมใบสั่งยาผู้ป่วยนอกได้ทั้งสิ้น 17,523 ใบ เป็นใบสั่งยาที่ผ่านเข้าสู่กระบวนการวิจัยจำนวน 8,525 ใบ คิดเป็นร้อยละ 48.65

จากใบสั่งยาที่นำมาศึกษาจำนวน 8,525 ใบ พบว่าเป็นใบสั่งยาที่อยู่ในข่ายการเกิดความคลาดเคลื่อนในการจ่ายยาจำนวน 739 ใบ และมีความคลาดเคลื่อนเกิดขึ้น 827 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 8.67

ความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นจำแนกได้ดังตารางที่ 1

ตอนที่ 1 ระยะที่ 2 ก. (การศึกษาความคลาดเคลื่อนในการจ่ายยาขณะเมื่อใช้แบบ
ทดลอง ก.)

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาโดยใช้แบบทดลอง ก. ในช่วงเวลา 9.00-12.00 น.
ระหว่างเดือนมีนาคม 2529 ทุกวันเว้นวันหยุดราชการ รวบรวมใบสั่งยาผู้ป่วยนอกในระยะเวลา
ดังกล่าวได้ทั้งสิ้น 5,775 ใบ เป็นใบสั่งยาที่นำมาศึกษาจำนวน 3,850 ใบ หรือร้อยละ 66.67

จากใบสั่งยาที่นำมาศึกษาจำนวน 3,850 ใบ พบว่าเป็นใบสั่งยาที่อยู่ในข่ายการ
เกิดความคลาดเคลื่อนในการจ่ายยาจำนวน 305 ใบ และมีความคลาดเคลื่อนเกิดขึ้น 333 ครั้ง
คิดเป็นร้อยละ 7.92

ตารางที่ 1 ตารางแสดงจำนวนครั้งของการเกิดความคลาดเคลื่อนในการจ่ายยาในระยะสำรวจ และระยะที่ 2 ก.

แหล่ง (จุด) ของ ความคลาดเคลื่อน	ระยะสำรวจ		ระยะที่ 2 ก.	
	จำนวนครั้ง	จำนวนครั้งต่อ ใบสั่งยา 100 ใบ	จำนวนครั้ง	จำนวนครั้งต่อ ใบสั่งยา 100 ใบ
ความคลาดเคลื่อนที่เกิด จากฝ่ายเภสัชกรรม	750	9.30 ± 5.25	313	8.62 ± 5.80
ความคลาดเคลื่อนที่เกิดจาก การเขียนใบสั่งยาของแพทย์	77	0.84 ± 0.91	20	0.56 ± 0.75
รวม	827	10.14 ± 5.28	333	9.18 ± 5.97

มีความคลาดเคลื่อนเกิดขึ้นในการจ่ายยาทุกขั้นตอนในระยะสำรวจรวม 827 ครั้ง หรือ 10.14 ครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ โดยเป็นความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากฝ่ายเภสัชกรรม 9.3 ครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ และเป็นความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการเขียนใบสั่งยาของแพทย์ 0.84 ครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ

สำหรับในระยะที่ 2 ก. พบว่ามีความคลาดเคลื่อนเกิดขึ้นในระบบการจ่ายยาผู้ป่วยนอกทุกขั้นตอนรวม 333 ครั้ง หรือ 9.18 ครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ โดยเป็นความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากฝ่ายเภสัชกรรม 8.62 ครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ และเป็นความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการเขียนใบสั่งยาของแพทย์ 0.56 ครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ

ตารางที่ 2 ตารางแสดงความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการเขียนใบสั่งยาของแพทย์ในลักษณะต่าง ๆ
ในระยะสำรวจ

ลักษณะของความคลาดเคลื่อน	จำนวนครั้ง	คิดเป็นจำนวนครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ
ลายมือของแพทย์หวัค	6	0.07
คำสั่งคลุมเครือไม่ชัดเจน	22	0.26
สั่งจ่ายยาผิดคน	3	0.04
สั่งจ่ายยาผิดขนาด	10	0.12
สั่งใช้ยาผิดเวลา	1	0.01
สั่งยาน้อยมกกว่าที่ควร	1	0.01
สั่งยาผิดขนาน	4	0.05
สั่งยามากครั้งกว่าที่ควร	11	0.13
เขียนชื่อยาซ้ำกัน	1	0.01
ไม่เขียนชื่อผู้ป่วยในใบสั่งยา	18	0.21
รวม	77	0.91*

ลักษณะความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งที่สุดคือ การเขียนคำสั่งคลุมเครือไม่ชัดเจน คิดเป็น 0.26 ครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ และลำดับรองลงมาคือ การไม่เขียนชื่อผู้ป่วยในใบสั่งยาซึ่งคิดเป็น 0.21 ครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ

หมายเหตุ *ตัวเลขต่างจากที่แสดงไว้ในตารางที่ 1 เนื่องจากการคำนวณแต่ละครั้งมีการปัดจุดทศนิยม ทำให้ผลรวมไม่เท่ากัน

ตารางที่ 3 ตารางแสดงความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการเขียนใบสั่งยาของแพทย์ในลักษณะต่าง ๆ ๑
ขณะใช้แบบทดลอง ก.

ลักษณะของความคลาดเคลื่อน	จำนวนครั้ง	คิดเป็นจำนวนครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ
ลายมือของแพทย์หวัค	0	0
คำสั่งคลุมเครือไม่ชัดเจน	2	0.05
สั่งจ่ายยาผิดคน	1	0.03
สั่งจ่ายยาผิดขนาด	11	0.29
สั่งใช้ยาผิดเวลา	0	0
สั่งยาน้อยมกกว่าที่ควร	0	0
สั่งยาผิดขนาน	0	0
สั่งยามากครั้งกว่าที่ควร	2	0.05
เขียนชื่อยาซ้ำกัน	2	0.05
ไม่เขียนชื่อผู้ป่วยในใบสั่งยา	2	0.05
รวม	20	0.52*

ลักษณะความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งที่สุดคือ การสั่งยาผิดขนาดคิดเป็น 0.29 ครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ

หมายเหตุ *ตัวเลขต่างจากที่แสดงในตารางที่ 1 เนื่องจากการคำนวณแต่ละครั้งมีการปัดจุดทศนิยม ทำให้ผลรวมไม่เท่ากัน

ตารางที่ 4 ตารางแสดงประเภทของผลจากความคลาดเคลื่อนในระยะสำรวจและระยะที่ 2 ก.

	ระยะสำรวจ		ระยะที่ 2 ก.	
	คิดเป็นจำนวนครั้ง ต่อใบสั่งยา 100 ใบ	ร้อยละ	คิดเป็นจำนวนครั้ง ต่อใบสั่งยา 100 ใบ	ร้อยละ
ผลของความคลาดเคลื่อนที่อาจ ก่อให้เกิดความเสียหายต่อ สุขภาพของผู้ป่วย	3.68 ± 2.84	36.29	2.62 ± 1.62	28.54
ผลของความคลาดเคลื่อนที่ไม่ ก่อให้เกิดความเสียหายต่อ สุขภาพของผู้ป่วย	6.46 ± 5.99	63.71	6.56 ± 6.07	71.46
รวม	10.14 ± 5.28	100	9.18 ± 5.97	100

ความคลาดเคลื่อนที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสุขภาพของผู้ป่วยในระยะสำรวจ คิด
เป็นจำนวน 3.68 ครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ หรือร้อยละ 36.29

ความคลาดเคลื่อนที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสุขภาพของผู้ป่วยในระยะที่ 2 ก. คิด
เป็นจำนวน 2.62 ครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบหรือร้อยละ 28.54

ตารางที่ 5 ตารางแสดงความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากฝ่ายเภสัชกรรมในลักษณะต่าง ๆ ในระยะสำรวจและระยะที่ 2 ก.

ลักษณะ ของความคลาดเคลื่อน	ระยะสำรวจ		ระยะที่ 2 ก.	
	จำนวนครั้ง	จำนวนครั้งต่อ ใบสั่งยา 100 ใบ	จำนวนครั้ง	จำนวนครั้งต่อ ใบสั่งยา 100 ใบ
จ่ายยาผิดคน	2	0.02	0	0
จ่ายยาผิดขนาด	124	1.45	65	1.69
เขียนวิธีใช้ยาผิดเวลา	42	0.49	26	0.68
เขียนวิธีใช้น้อยมือน้อยกว่าที่แพทย์สั่ง	23	0.27	19	0.49
จ่ายยาผิดขนาน	133	1.56	58	1.51
เขียนวิธีใช้ยามากครั้งกว่าที่แพทย์สั่ง	31	0.36	13	0.34
เขียนวิธีใช้ยาผิดวิธีทาง	2	0.02	0	0
จ่ายยาผิดรูปแบบ	9	0.11	2	0.05
ลักษณะอื่น ๆ	384	4.50	130	3.38
รวม	750	8.78*	313	8.14*

ลักษณะความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งที่สุดในระยะสำรวจคือ การจ่ายยาผู้ช่วยผิดขนาน คิดเป็น 1.56 ครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ และลำดับรองลงมาคือ การจ่ายยาผิดขนาด ซึ่งคิดเป็น 1.45 ครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ

แต่ในระยะที่ 2 ก. ลักษณะความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งที่สุดคือ การจ่ายยาผิดขนาด คิดเป็น 1.69 ครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ และลำดับรองลงมาคือ การจ่ายยาผิดขนาน ซึ่งคิดเป็น 1.51 ครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ

หมายเหตุ *ตัวเลขต่างจากที่แสดงไว้ในตารางที่ 1 เนื่องจากการคำนวณแต่ละครั้งมีการปัดจุดทศนิยม ทำให้ผลรวมไม่เท่ากัน

ตารางที่ 6 ตารางแสดงความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาในระยะสำรวจและ
ระยะที่ 2 ก.

ช่วงเวลา	ระยะสำรวจ	ระยะที่ 2 ก.
	ความคลาดเคลื่อนคิดเป็นจำนวน ครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ	ความคลาดเคลื่อนคิดเป็นจำนวน ครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ
9.00-10.00	10.35 $\pm$ 5.62	8.86 $\pm$ 6.45
10.00-11.00	9.27 $\pm$ 4.27	9.93 $\pm$ 6.68
11.00-12.00	11.00 $\pm$ 5.85	8.74 $\pm$ 4.83

ในช่วงเวลา 10.00 - 11.00 น. เกิดความคลาดเคลื่อนในการจ่ายยาในระยะสำรวจ
น้อยที่สุดคือ 9.27 ครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ

แต่ในระยะที่ 2 ก. เวลาช่วง 9.00 - 10.00 น. เกิดความคลาดเคลื่อนในการจ่ายยา
น้อยที่สุดคือ 8.86 ครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ

ตารางที่ 7 ตารางแสดงระดับบุคลากรฝ่ายเภสัชกรรมที่ก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนในระยะสำรวจและระยะที่ 2 ก.

ระดับบุคลากร	ระยะสำรวจ		ระยะที่ 2 ก.	
	ความคลาดเคลื่อนคิดเป็นจำนวนครั้งใน 100 ครั้งต่อคน	ร้อยละ	ความคลาดเคลื่อนคิดเป็นจำนวนครั้งใน 100 ครั้งต่อคน	ร้อยละ
ผู้ช่วยเภสัชกร	10.73 ± 9.13	37.12	14.12 ± 12.85	44.36
พนักงานเภสัชกรรม (ประสบการณ์มากกว่า 3 ปี)	7.51 ± 9.32	25.98	5.54 ± 7.84	17.40
พนักงานเภสัชกรรม (ประสบการณ์น้อยกว่า 1 ปี)	10.67 ± 9.06	36.90	12.17 ± 8.98	38.24
รวม	28.91 ± 15.88	100	31.83 ± 17.53	100

เมื่อพิจารณาถึงความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานของบุคลากรฝ่ายเภสัชกรรมระดับต่าง ๆ ในระยะสำรวจ พบว่าผู้ช่วยเภสัชกร 1 คนก่อความคลาดเคลื่อนขึ้นโดยเฉลี่ย 10.73 ครั้งใน 100 ครั้ง พนักงานเภสัชกรรม (ประสบการณ์มากกว่า 3 ปี) 1 คนก่อความคลาดเคลื่อนโดยเฉลี่ย 7.51 ครั้งใน 100 ครั้ง และพนักงานเภสัชกรรม (ประสบการณ์น้อยกว่า 1 ปี) 1 คนก่อความคลาดเคลื่อนโดยเฉลี่ย 10.67 ครั้ง ใน 100 ครั้ง

ในระยะที่ 2 ก. พบว่าผู้ช่วยเภสัชกร 1 คนก่อความคลาดเคลื่อนขึ้นโดยเฉลี่ย 14.12 ครั้งใน 100 ครั้ง พนักงานเภสัชกรรม (ประสบการณ์มากกว่า 3 ปี) 1 คนก่อความคลาดเคลื่อนโดยเฉลี่ย 5.54 ครั้งใน 100 ครั้ง และพนักงานเภสัชกรรม (ประสบการณ์น้อยกว่า 1 ปี) 1 คนก่อความคลาดเคลื่อนโดยเฉลี่ย 12.17 ครั้งใน 100 ครั้ง

ตารางที่ 8 ตารางแสดงอัตราการเกิดความคลาดเคลื่อนในการจ่ายยาแต่ละขั้นตอนในระยะสำรวจ และระยะที่ 2 ก.

ขั้นตอนที่เกิดความคลาดเคลื่อน	ระยะสำรวจ		ระยะที่ 2 ก.	
	คิดเป็นจำนวนครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ	ร้อยละ	คิดเป็นจำนวนครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ	ร้อยละ
การคิดราคายา	1.15 ± 1.60	11.42	0.67 ± 1.05	7.30
การเขียนฉลากยา	3.45 ± 2.88	34.26	3.87 ± 3.53	42.16
การจัดยาตามใบสั่ง	4.46 ± 3.20	44.29	4.04 ± 3.52	44.00
การส่งมอบยา	0.10 ± 0.48	0.99	0.04 ± 0.23	0.44
การเขียนใบสั่งยาของแพทย์	0.91 ± 1.19*	9.04	0.56 ± 0.75	6.10
รวม	10.07 ± 4.77*	100	9.18 ± 5.97	100

ขั้นตอนที่เกิดความคลาดเคลื่อนมากที่สุดใระยะสำรวจคือ การจัดยาตามใบสั่งยาลำดับรองลงมาได้แก่ การเขียนฉลากยา โดยที่ความคลาดเคลื่อนซึ่งเกิดจากขั้นตอนการเขียนฉลากยาเกิด 3.45 ครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ หรือร้อยละ 34.26 และความคลาดเคลื่อนซึ่งเกิดจากขั้นตอนการจัดยาเกิด 4.46 ครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ หรือร้อยละ 44.29

และใระยะที่ 2 ก. ขั้นตอนที่เกิดความคลาดเคลื่อนมากที่สุดคือ การจัดยาตามใบสั่งยาลำดับรองลงมาได้แก่ การเขียนฉลากยาเช่นกัน โดยที่ความคลาดเคลื่อนซึ่งเกิดจากขั้นตอนการเขียนฉลากยาเกิด 3.87 ครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ หรือร้อยละ 42.16 และความคลาดเคลื่อนซึ่งเกิดจากขั้นตอนการจัดยาเกิด 4.04 ครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ หรือร้อยละ 44.00

หมายเหตุ *ตัวเลขต่างจากที่แสดงไว้ในตารางที่ 1 เนื่องจากการคำนวณแต่ละครั้งมีการปัดจุดทศนิยม ทำให้ผลรวมไม่เท่ากัน

ตอนที่ 1 ระยะที่ 2 ข. (การศึกษาความคลาดเคลื่อนในการจ่ายยาขณะเมื่อใช้
แบบทดลอง ข.)

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาโดยใช้แบบทดลอง ข. ในช่วงเวลา 9.00 - 12.00 น.
ระหว่างเดือนเมษายน 2529 ทุกวันยกเว้นวันหยุดราชการ รวบรวมใบสั่งยาผู้ป่วยนอกในระยะ
เวลาดังกล่าวได้ทั้งสิ้น 5,783 ใบ เป็นใบสั่งยาที่นำมาศึกษาจำนวน 3,714 ใบ หรือร้อยละ
64.22

จากใบสั่งยาที่นำมาศึกษาจำนวน 3,714 ใบ พบว่าเป็นใบสั่งยาที่อยู่ในข่ายการ
เกิดความคลาดเคลื่อนในการจ่ายยาจำนวน 345 ใบ และมีความคลาดเคลื่อนเกิดขึ้น 368 ครั้ง
คิดเป็นร้อยละ 9.29

ตารางที่ 9 ตารางแสดงจำนวนครั้งของการเกิดความคลาดเคลื่อนในการจ่ายยาในระยะสำรวจ และระยะที่ 2 ข.

แหล่ง (จุด) ของ ความคลาดเคลื่อน	ระยะสำรวจ		ระยะที่ 2 ข.	
	จำนวนครั้ง	จำนวนครั้งต่อ ใบสั่งยา 100 ใบ	จำนวนครั้ง	จำนวนครั้งต่อ ใบสั่งยา 100 ใบ
ความคลาดเคลื่อนที่เกิดจาก ฝ่ายเภสัชกรรม	750	9.3 ± 5.25	335	9.34 ± 6.04
ความคลาดเคลื่อนที่เกิดจาก การเขียนใบสั่งยาของ แพทย์	77	0.84 ± 0.91	33	1.02 ± 1.01
รวม	827	10.14 ± 5.28	368	10.36 ± 5.88

จากตารางที่ 9 พบว่าในระยะที่ 2 ข. เกิดความคลาดเคลื่อนในระบบการจ่ายยา ผู้ป่วยนอกทุกชั้นตอนรวม 368 ครั้งหรือ 10.36 ครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ โดยเป็นความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากฝ่ายเภสัชกรรม 9.34 ครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ และเป็นความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการเขียนใบสั่งยาของแพทย์ 1.02 ครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ

ตารางที่ 10 ตารางแสดงความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการเขียนใบสั่งยาของแพทย์ในลักษณะต่าง ๆ ภาวะใช้แบบทดลอง ข.

ลักษณะของความคลาดเคลื่อน	จำนวนครั้ง	คิดเป็นจำนวนครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ
ลายมือของแพทย์หวัค	4	0.11
คำสั่งคลุมเครือไม่ชัดเจน	4	0.11
สั่งจ่ายยาผิดคน	2	0.05
สั่งจ่ายยาผิดขนาด	4	0.11
สั่งใช้ยาผิดเวลา	1	0.03
สั่งยาน้อยมกกว่าที่ควร	0	0
สั่งยาผิดขนาน	1	0.03
สั่งยามากครั้งกว่าที่ควร	1	0.03
เขียนชื่อยาซ้ำกัน	2	0.05
ไม่เขียนชื่อผู้ป่วยในใบสั่งยา	14	0.38
รวม	33	0.9*

ลักษณะความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งที่สุดคือ การไม่เขียนชื่อผู้ป่วยในใบสั่งยาคิดเป็น 0.38 ครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ

หมายเหตุ *ตัวเลขมีค่าต่างจากที่แสดงไว้ในตารางที่ 9 เนื่องจากการคำนวณแต่ละครั้งมีการปัดจุดทศนิยม ทำให้ผลรวมไม่เท่ากัน

ตารางที่ 11 ตารางแสดงประเภทของผลจากความคลาดเคลื่อนในระยะสำรวจและระยะที่ 2 ข.

	ระยะสำรวจ		ระยะที่ 2 ข.	
	คิดเป็นจำนวนครั้ง ต่อใบสั่งยา 100 ใบ	ร้อยละ	คิดเป็นจำนวนครั้ง ต่อใบสั่งยา 100 ใบ	ร้อยละ
ผลของความคลาดเคลื่อนที่อาจ ก่อให้เกิดความเสียหายต่อ สุขภาพของผู้ป่วย	3.68 ± 2.84	36.29	3.77 ± 1.94	36.39
ผลของความคลาดเคลื่อนที่ไม่ ก่อให้เกิดความเสียหายต่อ สุขภาพของผู้ป่วย	6.46 ± 5.99	63.71	6.59 ± 6.19	63.61
รวม	10.14 ± 5.28	100	10.36 ± 5.88	100

ในระยะที่ 2 ข. พบความคลาดเคลื่อนที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสุขภาพของผู้ป่วย
คิดเป็นจำนวน 3.77 ครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ หรือร้อยละ 36.39

ตารางที่ 12 ตารางแสดงความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากฝ่ายเภสัชกรรมในลักษณะต่าง ๆ ในระยะสำรวจและระยะที่ 2 ข.

ลักษณะของความ คลาดเคลื่อน	ระยะสำรวจ		ระยะที่ 2 ข.	
	จำนวนครั้ง	จำนวนครั้งต่อ ใบสั่งยา 100 ใบ	จำนวนครั้ง	จำนวนครั้งต่อ ใบสั่งยา 100 ใบ
จ่ายยาผิดคน	2	0.02	0	0
จ่ายยาผิดขนาด	124	1.45	57	1.53
เขียนวิธีใช้ยาผิดเวลา	42	0.49	41	1.10
เขียนวิธีใช้น้อยมือ กว่าที่แพทย์สั่ง	23	0.27	23	0.62
จ่ายยาผิดขนาน	133	1.56	67	1.80
เขียนวิธีใช้ยามากครั้ง กว่าที่แพทย์สั่ง	31	0.36	21	0.57
เขียนวิธีใช้ยาผิดวิธีทาง	2	0.02	2	0.05
จ่ายยาผิดรูปแบบ	9	0.11	2	0.05
ลักษณะอื่น ๆ	384	4.50	122	3.28
รวม	750	8.78*	335	9*

ในระยะที่ 2 ข. พบลักษณะความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งที่สุดคือ การจ่ายยาผู้ป่วยผิดขนานคิดเป็น 1.80 ครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ และลำดับรองลงมาคือ การจ่ายยาผิดขนาดซึ่งคิดเป็น 1.53 ครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ

หมายเหตุ *ตัวเลขมีค่าต่างจากที่แสดงไว้ในตารางที่ 9 เนื่องจากการคำนวณแต่ละครั้งมีการปัดจุดทศนิยม ทำให้ผลรวมไม่เท่ากัน

ตารางที่ 13 ตารางแสดงความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาในระยะสำรวจและระยะที่ 2 ข.

ช่วงเวลา	ระยะสำรวจ	ระยะที่ 2 ข.
	ความคลาดเคลื่อนคิดเป็นจำนวนครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ	ความคลาดเคลื่อนคิดเป็นจำนวนครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ
9.00-10.00	10.35 $\pm$ 5.62	10.46 $\pm$ 5.48
10.00-11.00	9.27 $\pm$ 4.27	9.45 $\pm$ 4.15
11.00-12.00	11.00 $\pm$ 5.85	11.18 $\pm$ 7.66

ในช่วงเวลา 10.00-11.00 น. ในระยะที่ 2 ข. เกิดความคลาดเคลื่อนในการใช้ยาน้อยที่สุดคือ 9.45 ครั้ง ต่อใบสั่งยา 100 ใบ

ตารางที่ 14 ตารางแสดงระดับบุคลากรฝ่ายเภสัชกรรมที่ก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนในระยะ
สำรวจและระยะที่ 2 ข.

ระดับบุคลากร	ระยะสำรวจ		ระยะที่ 2 ข.	
	ความคลาดเคลื่อนคิดเป็น จำนวนครั้งใน 100 ครั้งต่อคน	ร้อยละ	ความคลาดเคลื่อนคิดเป็น จำนวนครั้งใน 100 ครั้งต่อคน	ร้อยละ
ผู้ช่วยเภสัชกร	10.73 ± 9.13	37.12	9.71 ± 11.54	30.09
พนักงานเภสัชกรรม (ประสบการณ์มากกว่า 3 ปี)	7.51 ± 9.32	25.98	7.57 ± 10.83	23.46
พนักงานเภสัชกรรม (ประสบการณ์น้อยกว่า 1 ปี)	10.67 ± 9.06	36.9	14.99 ± 10.56	46.45
รวม	28.91 ± 15.88	100	32.27 ± 19.03	100

เมื่อพิจารณาถึงความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานของบุคลากรฝ่ายเภสัชกรรม
ระดับต่าง ๆ พบว่าในระยะที่ 2 ข. ผู้ช่วยเภสัชกร 1 คนก่อความคลาดเคลื่อนขึ้นโดยเฉลี่ย
9.71 ครั้งใน 100 ครั้ง พนักงานเภสัชกรรม (ประสบการณ์มากกว่า 3 ปี) 1 คนก่อความ
คลาดเคลื่อนโดยเฉลี่ย 7.57 ครั้งใน 100 ครั้ง และพนักงานเภสัชกรรม (ประสบการณ์
น้อยกว่า 1 ปี) 1 คนก่อความคลาดเคลื่อนโดยเฉลี่ย 14.99 ครั้งใน 100 ครั้ง

ตารางที่ 15 ตารางแสดงอัตราการเกิดความคลาดเคลื่อนในการจ่ายยาแต่ละขั้นตอนในระยะเวลาสำรวจและระยะที่ 2 ข.

ขั้นตอนที่เกิดความคลาดเคลื่อน	ระยะสำรวจ		ระยะที่ 2 ข.	
	คิดเป็นจำนวนครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ	ร้อยละ	คิดเป็นจำนวนครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ	ร้อยละ
การคิดราคายา	1.15 ± 1.60	11.42	0.97 ± 1.20	9.35
การเขียนฉลากยา	3.45 ± 2.88	34.26	4.29 ± 4.05	41.37
การจัดยาตามใบสั่ง	4.46 ± 3.20	44.29	4.06 ± 3.49	39.15
การส่ง มอบยา	0.10 ± 0.48	0.99	0.03 ± 0.25	0.29
การเขียนใบสั่งยาของแพทย์	0.91 ± 1.19*	9.04	1.02 ± 1.01	9.84
รวม	10.07 ± 4.77*	100	10.37 ± 5.88*	100

ขั้นตอนที่เกิดความคลาดเคลื่อนมากที่สุดครั้งที่สุดในระยะที่ 2 ข. คือ การเขียนฉลากยา คิดเป็น 4.29 ครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ หรือร้อยละ 41.37 ลำดับรองลงมาได้แก่ การจัดยาตามใบสั่งคิดเป็น 4.06 ครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ หรือร้อยละ 39.15

หมายเหตุ *ตัวเลขต่างจากที่แสดงไว้ในตารางที่ 9 เนื่องจากการคำนวณแต่ละครั้งมีการปัดจุดทศนิยม ทำให้ผลรวมไม่เท่ากัน

การเปรียบเทียบผลการวิจัยตอนที่ 1

ตารางที่ 16 ตารางเปรียบเทียบผลการศึกษาเมื่อใช้แบบทดลอง ก

ความคลาดเคลื่อน	คิดเป็นจำนวนครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ	S.D	d.f	V.R.
ในระยะสำรวจ	9.30	5.25	140	1.22
ในระยะใช้แบบทดลอง ก	8.62	5.80	62	

ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ เปิดตาราง $F_{.95} (62,140) = 1.40$ นั่นคือความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการจ่ายยาทั้ง 2 แบบ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

หมายเหตุ S.D. = ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
 d.f. = องศาอิสระ (degree of freedom) ซึ่งมีค่าเท่ากับ $n - 1$
 V.R. = อัตราส่วนของค่าแปรปรวน (Variance ratio) ซึ่งมีค่าเท่ากับ $\frac{S.D.1^2}{S.D.2^2}$
 n = จำนวนตัวอย่างในที่นี้จะหมายถึงจำนวนช่วงชั่วโมงทั้งหมดที่ทำการศึกษ
 ในระยะสำรวจได้ทำการศึกษารวมทั้งสิ้น 47 วัน วันละ 3 ช่วงชั่วโมง
 ฉะนั้น $n = 47 \times 3 = 141$ ในระยะใช้แบบทดลอง ก. ได้ทำการ
 รวมทั้งสิ้น 21 วัน วันละ 3 ช่วงชั่วโมง ฉะนั้น $n = 21 \times 3 = 63$

ตารางที่ 17 ตารางเปรียบเทียบผลการศึกษาเมื่อใช้แบบทดลอง ข.

ความคลาดเคลื่อน	คิดเป็นจำนวนครั้งต่อใบสั่งยา 100 ใบ	S.D	d.f.	V.R.
ในระยะสำรวจ	9.30	5.25	140	1.32
ในระยะใช้แบบทดลอง ข	9.34	6.04	62	

ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์เปิดตาราง $F_{.95}(62,140) = 1.40$ นั่นคือ ความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการจ่ายยาทั้ง 2 แบบ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

หมายเหตุ S.D. = ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
d.f. = องศาอิสระ (degree of freedom) ซึ่งมีค่าเท่ากับ $n - 1$
V.R. = อัตราส่วนของค่าแปรปรวน (Variance ratio) ซึ่งมีค่าเท่ากับ $\frac{S.D.1^2}{S.D.2^2}$
n = จำนวนตัวอย่างในที่นี้จะหมายถึงจำนวนช่วงชั่วโมงทั้งหมดที่ทำการศึกษา
ในระยะสำรวจได้ทำการศึกษารวมทั้งสิ้น 47 วัน วันละ 3 ช่วงชั่วโมง
ฉะนั้น $n = 47 \times 3 = 141$ ในระยะใช้แบบทดลอง ข. ได้ทำการ
ศึกษารวมทั้งสิ้น 21 วัน วันละ 3 ช่วงชั่วโมง ฉะนั้น $n = 21 \times 3 = 63$

ตอนที่ 2 ศึกษาความเข้าใจการใช้ยาของผู้ป่วยนอก

จากการสุ่มตัวอย่างผู้มารับบริการ ณ หน่วยจ่ายยาผู้ป่วยนอกระหว่างเดือนพฤษภาคม และเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2529 ตามเงื่อนไขที่ตั้งไว้ ได้ตัวอย่างเพื่อการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น 518 ราย เป็นเพศชาย 180 ราย คิดเป็นร้อยละ 34.75 เพศหญิง 338 ราย คิดเป็นร้อยละ 65.25 ผู้ถูกสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 15-29 ปี คือร้อยละ 41.51 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 30-44 ปี มีร้อยละ 31.08 การศึกษาของผู้ถูกสัมภาษณ์อยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 54.05 อาชีพลูกจ้างร้อยละ 38.03 เป็นแม่บ้านและว่างงาน ร้อยละ 31.85 ที่เหลือ ส่วนน้อยมีอาชีพ ค้าขาย รับราชการ เป็นนักเรียน กสิกร และประกอบธุรกิจ ผู้ถูก สัมภาษณ์ร้อยละ 62.66 มีฐานะปานกลาง สถานภาพสมรสเป็นคู่ร้อยละ 56.18 และร้อยละ 32.82 เป็นคนโสด

ตารางที่ 18 ตารางแสดงจำนวนขนานยาที่ผู้ป่วยได้รับ

จำนวนขนานยา	จำนวนผู้ป่วย	ร้อยละ
3 ขนาน	433	83.59
4 ขนาน	35	6.76
มากกว่า 4 ขนาน	50	9.65
รวม	518	100

ผู้ป่วยส่วนมากได้รับยารายละ 3 ขนานคิดเป็นร้อยละ 83.59

ตารางที่ 19 ตารางแสดงความถี่ของการใช้บริการโรงพยาบาล

ความถี่	จำนวน	ร้อยละ
มาโรงพยาบาลเป็นครั้งแรก	116	22.39
มาทุกสัปดาห์	11	2.12
มาทุกเดือน	106	20.46
มา 2-3 เดือนต่อครั้ง	90	17.38
มานานกว่า 3 เดือนต่อครั้ง	195	37.65
รวม	518	100

ผู้ป่วยส่วนใหญ่มารับบริการของโรงพยาบาลนานกว่า 3 เดือนต่อครั้ง คิดเป็นร้อยละ

37.65

ตารางที่ 20 ตารางแสดงการจ่ายเงินค่ายา

จำนวนเงินค่ายา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เสียค่ายา	39	7.53
น้อยกว่า 50 บาท	79	15.25
51 - 100 บาท	181	34.94
101 - 300 บาท	190	36.68
301 - 500 บาท	23	4.44
มากกว่า 500 บาท	6	1.66
รวม	518	100

ผู้มีส่วนใหญ่จ่ายเงินค่ายาระหว่าง 51 - 100 บาท และ 101 - 300 บาท คิดเป็นร้อยละใกล้เคียงกัน คือ 34.94 และ 36.68 ตามลำดับ

ตารางที่ 21 ตารางแสดงการมาพบแพทย์ตามที่ได้นัดไว้

ร้อยละของผู้ถูกสัมภาษณ์ ที่แพทย์เคยนัดมา	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
39.00	มาตามนัดทุกครั้ง	191	94.55
	ไม่มาตามนัด	11	5.45
จำนวน 202 ราย จาก 518 ราย	รวม	202	100

ผู้ป่วยส่วนใหญ่สนใจในการรักษาสุขภาพของตนเอง ดังจะเห็นได้จากการมาโรงพยาบาลตามแพทย์นัดทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 94.55

ตารางที่ 22 ตารางแสดงความเข้าใจในคำแนะนำการใช้ยาจากแพทย์

ร้อยละของผู้ถูกสัมภาษณ์ที่แพทย์ให้คำแนะนำการใช้ยา	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
34.39	เข้าใจและไม่ลืม	167	93.82
	เข้าใจแต่ลืม	6	3.37
	ไม่เข้าใจ	5	2.81
จำนวน 178 ราย จาก 518 ราย	รวม	178	100

กรณีแพทย์ให้คำแนะนำการใช้ยาแก่ผู้ป่วย ปรากฏว่าผู้ป่วยสามารถเข้าใจคำแนะนำและไม่ลืมคิดเป็นร้อยละ 93.82

ตารางที่ 23 ตารางเปรียบเทียบผลการทดลอง ตอนที่ 2

	คะแนนเฉลี่ย	S.D.	d.f.	V.R.
ก่อนให้คำแนะนำการใช้ยา	16.36	1.29	517	2.37
หลังให้คำแนะนำการใช้ยา	17.61	0.84	517	

ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ เปิดตาราง $F_{.95} (517, 517) = 1$ นั่นคือ
 หลังการให้คำแนะนำการใช้ยาแก่ผู้ป่วยแล้ว ผู้ป่วยสามารถใช้ยาได้ถูกต้องขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ
 ทางสถิติ

หมายเหตุ S.D. = ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
 d.f. = องศาอิสระ (degree of freedom) ซึ่งมีค่า = $n - 1$
 V.R. = อัตราส่วนของความแปรปรวน (Variance Ratio) ซึ่งมีค่า = $\frac{S.D.1^2}{S.D.2}$
 n = จำนวนตัวอย่างในที่นี้หมายถึงจำนวนผู้ถูกสัมภาษณ์ = 518

ข้อมูลผลพลอยได้จากการศึกษา
ตอนที่ 1 และตอนที่ 2

ตอนที่ 1 ศึกษาความคลาดเคลื่อนในการจ่ายยาผู้ป่วยนอก

ตารางที่ 24 ตารางแสดงอัตราส่วนของใบสั่งยาต่อพนักงานต่อชั่วโมง

ช่วงเวลา	อัตราส่วน	ร้อยละ
9.00 - 10.00	13.32 $\pm$ 2.48	32.20
10.00 - 11.00	15.54 $\pm$ 2.3	37.56
11.00 - 12.00	12.51 $\pm$ 3.19	30.24
รวม	41.37 $\pm$ 4.65	100

พนักงานเภสัชกรรมต้องจัดการต่อใบสั่งยาตามขั้นตอนการจ่ายยาในช่วง 10.00-11.00 น. มากที่สุดโดยเฉลี่ย 15.54 ใบต่อพนักงาน 1 คน หรือร้อยละ 37.56

หมายเหตุ ในทางปฏิบัติ การจ่ายยาตามใบสั่งยา เริ่มตั้งแต่การคิดราคายาจนถึงการส่งมอบยาแก่ผู้ป่วย ต้องใช้พนักงานเภสัชกรรมหลายคนแบ่งกันทำหน้าที่ในแต่ละขั้นตอน จึงำระยะเวลาที่ต้องปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนของใบสั่งยา 1 ใบมารวมกัน จะได้ผลลัพธ์เป็นระยะเวลาที่พนักงาน 1 คน ปฏิบัติหน้าที่ทุกขั้นตอนต่อใบสั่งยา 1 ใบ เมื่อนำตัวเลขนี้ไปคำนวณ จะทราบจำนวนใบสั่งยาที่พนักงานเภสัชกรรม 1 คน ต้องปฏิบัติใน 1 ชม.

ตารางที่ 25 ตารางแสดง ระยะเวลาที่ผู้ป่วยต้องรอรับยาโดยเฉลี่ย

ช่วงเวลา	นาที
9.00 - 10.00	23 ± 7.85
10.00 - 11.00	30.27 ± 9.67
11.00 - 12.00	26.24 ± 11.26

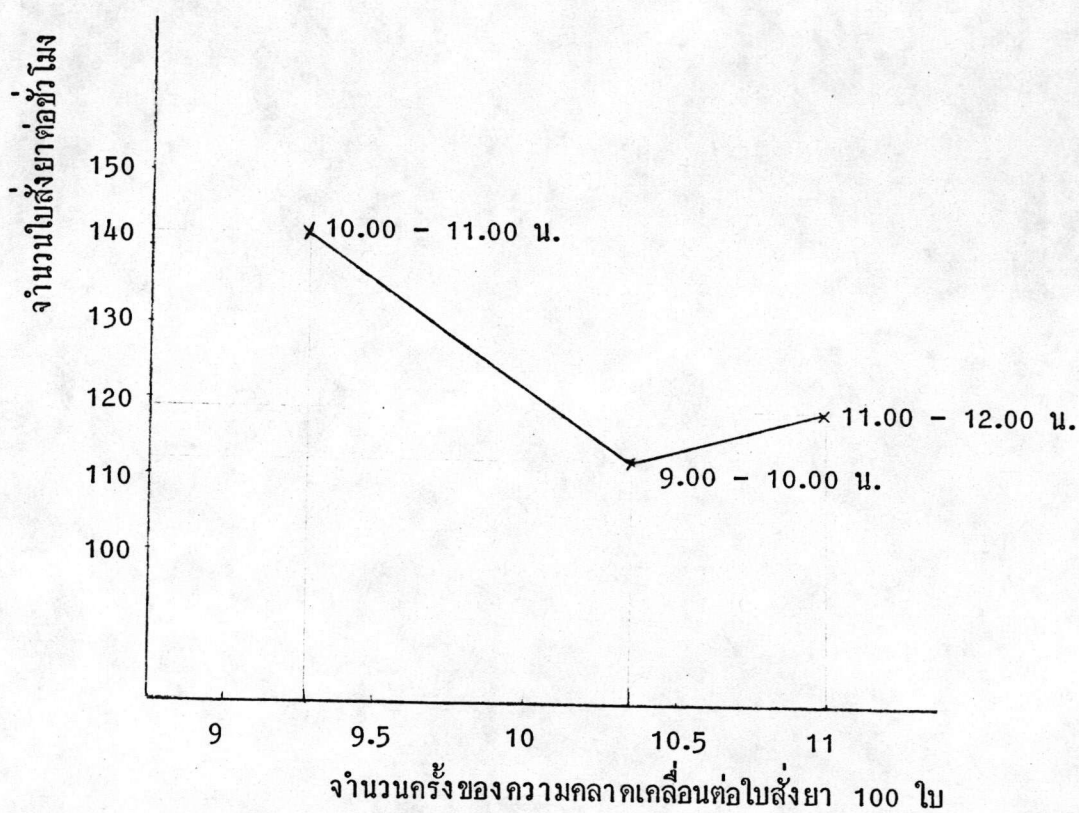
ระยะเวลาที่ผู้ป่วยต้องรอรับยานานที่สุดโดยเฉลี่ยรายละ 30.27 นาที เกิดขึ้นในช่วงเวลา 10.00 - 11.00 น. ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ผู้ป่วยมารับบริการจากหน่วยจ่ายยาผู้ป่วยนอกเป็นจำนวนสูงสุด

ตารางที่ 26 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณใบสั่งยาต่อชั่วโมงกับจำนวนครั้งของความคลาดเคลื่อนต่อใบสั่งยา 100 ใบ

ช่วงเวลา	จำนวนใบสั่งยา (n = 371)	จำนวนครั้งของความคลาดเคลื่อนต่อใบสั่งยา 100 ใบ
9.00 - 10.00	111.14	10.35 ± 5.62
10.00 - 11.00	142.08	9.27 ± 4.27
11.00 - 12.00	118.12	11.00 ± 5.85

จากตารางนำมาคำนวณค่า r ด้วยวิธีสหสัมพันธ์ได้เท่ากับ -0.83 และทดสอบค่า r ด้วยวิธีเพียร์สัน แสดงว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณใบสั่งยาต่อชั่วโมงกับจำนวนครั้งของความคลาดเคลื่อนต่อใบสั่งยา 100 ใบ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์

ภาพที่ 8 กราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณไบนัสยาต่อชั่วโมงกับจำนวนครั้งของความคลาดเคลื่อนต่อไบนัสยา 100 ไบ

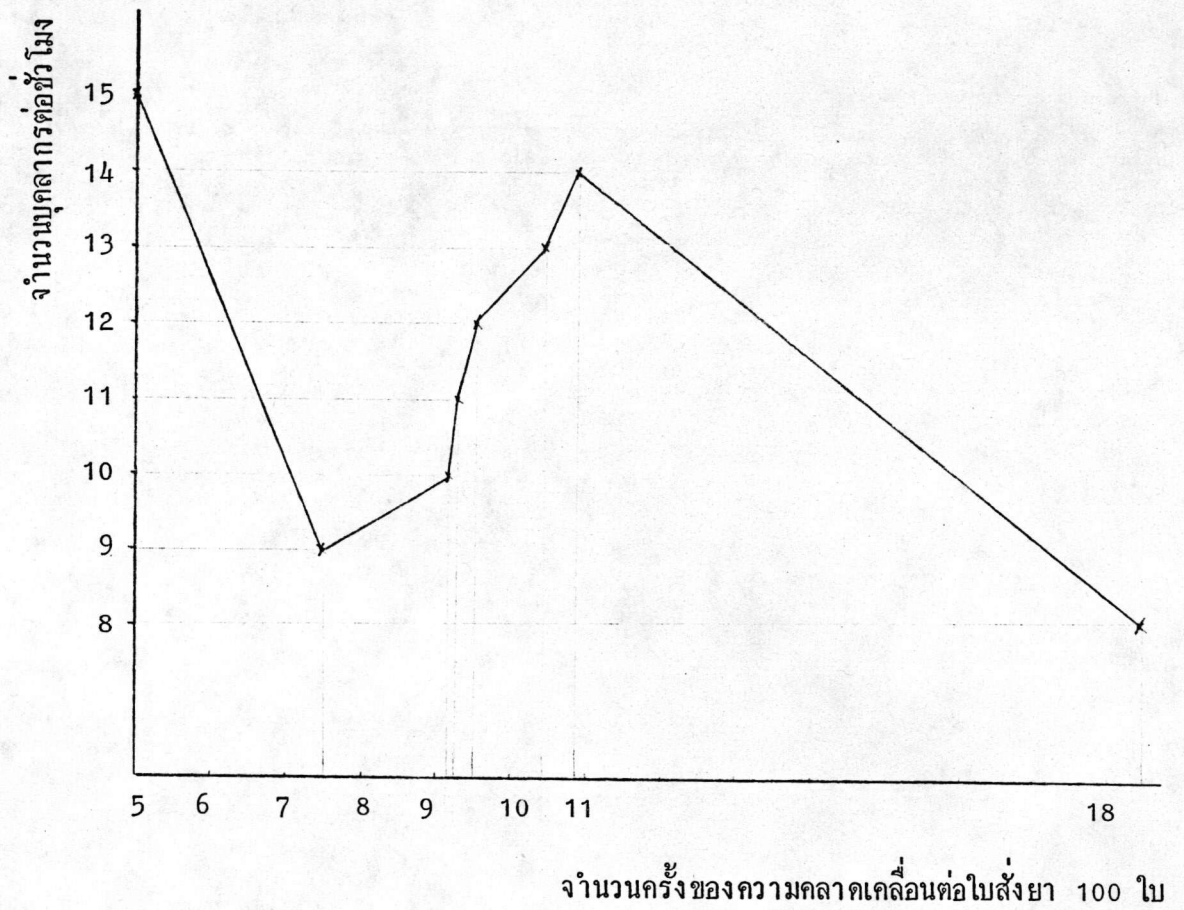
ตารางที่ 27 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนบุคลากรต่อชั่วโมงกับจำนวนครั้งของความคลาดเคลื่อนต่อใบสั่งยา 100 ใบ

จำนวนบุคลากรต่อชั่วโมง	จำนวนครั้งของความคลาดเคลื่อนต่อใบสั่งยา 100 ใบ
8	18.52 ± 4.30
9	7.49 ± 4.73
10	9.17 ± 5.44
11	9.24 ± 4.92
12	9.50 ± 5.89
13	10.40 ± 4.72
14	10.86 ± 8.00
15	5.43 ± 4.28

จากตารางนำมาคำนวณค่า r ด้วยวิธีสหสัมพันธ์ได้เท่ากับ -0.72 และทดสอบค่า r ด้วยวิธีเพียร์สัน (ตั้งการคำนวณในภาคผนวก) แสดงว่ามีความสัมพันธ์ทางตรงข้ามระหว่างจำนวนบุคลากรต่อชั่วโมงกับจำนวนครั้งของความคลาดเคลื่อนต่อใบสั่งยา 100 ใบที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์

$$t_{\text{คำนวณ}} = -12.25$$

$$t_{\text{ตาราง}} (.975, 139) = 1.9771$$

ภาพที่ 9 กราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนบุคลากรต่อชั่วโมงกับจำนวนครั้งของความคลาดเคลื่อนต่อใบสั่งยา 100 ใบ

ตอนที่ 2 ศึกษาความเข้าใจในการใช้ยาของผู้ป่วย

ตารางที่ 28 ตารางแสดงลักษณะการกินยาก่อนหรือหลังอาหาร

ลักษณะการกินยา	ก่อนอาหาร (ราย)	ร้อยละ	หลังอาหาร (ราย)	ร้อยละ
ทันที	235	45.37	289	55.79
5-10 นาที	86	16.60	84	16.22
15-30 นาที	58	11.20	56	10.81
30-60 นาที	139	26.83	89	17.18
รวม	518	100	518	100

มีผู้ป่วยเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่เข้าใจถึงวิธีการกินยา ซึ่ง ระบุให้กินก่อนอาหารหรือหลังอาหาร ผู้ป่วยที่กินยาก่อนอาหารได้ถูกต้องมีเพียง ร้อยละ 26.83 และกินยาหลังอาหารทันทีมีถึง ร้อยละ 55.79

ตารางที่ 29 ตารางแสดงลักษณะการกินยาปฏิชีวนะ

ร้อยละของผู้ถูกสัมภาษณ์ ที่เคยกินยาปฏิชีวนะ	ลักษณะการกินยา	จำนวน	ร้อยละ
79.15	กินยาไม่หมดแต่ทิ้งไป	69	16.83
	กินยาไม่หมดและเก็บไว้ กินเมื่อเป็นคราวต่อไป	60	14.63
	กินยาจนหมด	231	56.34
	ซื้อยากินเอง	50	12.20
จำนวน 410 ราย จาก 518 ราย	รวม	410	100

มีผู้ป่วยร้อยละ 56.34 ที่กินยาปฏิชีวนะได้ถูกต้อง คือกินยาปฏิชีวนะที่แพทย์สั่งจนหมด

ตารางที่ 30 ตารางแสดงลักษณะการกินยาเวลาปวดทุก 4-6 ชม.

ร้อยละของผู้ถูกสัมภาษณ์ ที่เคยกินยาแก้ปวด	ลักษณะการกินยา	จำนวน	ร้อยละ
84.56	กินทุกครั้งที่ปวดโดยไม่คำนึงถึงเวลา	35	7.99
	กินทุก 4-6 ชม. จนยาหมด	147	33.56
	กินทุก 4-6 ชม. เฉพาะเวลาที่ปวด	256	58.45
จำนวน 438 ราย จาก 518 ราย	รวม	438	100

มีผู้ป่วยร้อยละ 58.45 ที่กินยาที่แพทย์สั่งให้กินเวลาปวดทุก 4-6 ชม. ได้ถูกต้อง

ตารางที่ 31 ตารางแสดงลักษณะการใช้ยาอมแก้เจ็บคอ (ฉลาดไม่ระบุจำนวนครั้ง)

ร้อยละของผู้ถูกสัมภาษณ์ ที่เคยใช้ยาอมแก้เจ็บคอ	ลักษณะการกินยา	จำนวน	ร้อยละ
49.61	อมวันละ 2 ครั้ง	37	14.40
	อมวันละ 3 ครั้ง	79	30.74
	อมวันละ 4 ครั้ง	29	11.28
	อมมากกว่า 4 ครั้ง	96	37.35
	ไม่แน่นอน	16	6.23
จำนวน 257 ราย จาก 518 ราย	รวม	257	100

ผู้ป่วยร้อยละ 42.02 ใช้ยาอมแก้เจ็บคอ วันละ 3-4 ครั้ง

ตารางที่ 32 ตารางแสดงลักษณะการกินยาเม็ดลดกรด

ร้อยละของผู้ถูกสัมภาษณ์ ที่เคยใช้ยาเม็ดลดกรด	ลักษณะการกินยา	จำนวน	ร้อยละ
30.5	ไม่เคี้ยวก่อนกลืน	42	26.58
	เคี้ยวแต่ไม่ละเอียดแล้วกลืน	19	12.03
	เคี้ยวให้ละเอียดก่อนกลืน	97	61.39
จำนวน 158 ราย จาก 518 ราย	รวม	158	100

ผู้ป่วยร้อยละ 61.39 เคี้ยวยาเม็ดลดกรดให้ละเอียดก่อนกลืน

ตารางที่ 33 ตารางแสดงลักษณะการใช้ยาจิบแก้ไข้และปริมาณที่จิบในแต่ละครั้ง

ร้อยละของผู้ถูกสัมภาษณ์ ที่เคยกินยาจิบแก้ไข้	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
71.81	<u>จำนวนครั้ง</u>		
	จิบวันละ 2 ครั้ง	20	5.38
	จิบวันละ 3 ครั้ง	107	28.76
	จิบวันละ 4 ครั้ง	63	16.94
	มากกว่า 4 ครั้ง	157	42.20
	ไม่แน่นอน	25	6.72
	รวม	372	100
	<u>ปริมาณทยา</u>		
	1 ช้อนกาแฟ	105	28.23
	1 ช้อนโต๊ะ	110	29.57
1 คำ	102	27.42	
1 อื่น	55	14.78	
จำนวน 372 ราย จาก 518 ราย	รวม	372	100

ผู้ป่วยร้อยละ 42.20 จิบยาแก้ไข้มากกว่าวันละ 4 ครั้ง ผู้ป่วยทั้งหมดจิบยาในปริมาณที่ต่างกัน

ตารางที่ 34 ตารางแสดงวิธีปฏิบัติต่อยาที่ต้อง ผสมน้ำก่อนกิน

ร้อยละของผู้ถูกสัมภาษณ์ ที่เคยใช้ยาประเภทนี้	วิธีปฏิบัติ	จำนวน	ร้อยละ
27.80	ไม่ได้ผสมน้ำ	0	0
	ผสมน้ำแต่ไม่เขย่าหรือเขย่า แต่ยาละลายยังไม่หมด	4	2.78
	ผสมน้ำและเขย่าจนยาละลาย หมดก่อน	140	97.22
จำนวน 144 ราย จาก 518 ราย	รวม	144	100

ผู้ป่วยร้อยละ 97.22 ใช้ยาที่ต้องผสมน้ำก่อนได้ถูกต้อง

ตารางที่ 35 ตารางแสดงลักษณะการใช้ยาที่มีตะกอน

ร้อยละของผู้ถูกสัมภาษณ์ ที่เคยใช้ยาประเภทนี้	ลักษณะการใช้ยา	จำนวน	ร้อยละ
86.29	ไม่เขย่าขวดก่อนใช้	16	3.58
	เขย่าขวดแต่ยายังไม่เข้ากันดี	16	3.58
	เขย่าขวดจนยาเข้ากันดีก่อน	415	92.84
จำนวน 447 ราย จาก 518 ราย	รวม	447	100

ผู้ป่วยร้อยละ 92.84 ใช้ยาที่มีตะกอนได้ถูกต้อง

ตารางที่ 36 ตารางแสดงลักษณะการใช้ยาเห็บ

ร้อยละของผู้ถูกสัมภาษณ์ ที่เคยใช้ยาเห็บ	ลักษณะการใช้ยา	จำนวน	ร้อยละ
22.97	ใช้กิน	0	0
	ใช้สอดต้น ๆ	14	11.76
	ใช้สอดลึก ๆ	105	88.24
จำนวน 119 ราย จาก 518 ราย	รวม	119	100

ผู้ป่วยร้อยละ 88.24 สามารถใช้ยาเห็บได้ถูกต้อง

ตารางที่ 37 ตารางแสดงลักษณะการใช้ยาหยอดตา

ร้อยละของผู้ถูกสัมภาษณ์ ที่เคยใช้ยาหยอดตา	ลักษณะการใช้ยา	จำนวน	ร้อยละ
60.62	ใช้ยาจนหมด	52	16.56
	ใช้ยาไม่หมดเก็บไว้ใช้อีก	60	19.11
	ให้คนอื่นใช้ร่วมด้วย	90	28.66
	ใช้ยาไม่หมดและทิ้งไป	112	35.67
จำนวน 314 ราย จาก 518 ราย	รวม	314	100

ผู้ป่วยร้อยละ 52.23 ใช้ยาหยอดตาจนหมดหรือไม่หมดและทิ้งไป แต่มีผู้ป่วยถึงร้อยละ 28.66 เคยให้ผู้อื่นร่วมใช้ยาหยอดตาคด้วย

ตารางที่ 38 ตารางแสดงลักษณะการใช้เครื่องทวงยาขนาดหนึ่งซ็อนโตะ

ร้อยละของผู้ถูกสัมภาษณ์ ที่เคยกินยาน้ำเป็นซ็อนโตะ	ลักษณะภาชนะ	จำนวน	ร้อยละ
91.12	แก้วทวงยา	22	4.60
	ซ็อนล้อม	113	23.64
	ซ็อนแสตนเลส	262	54.81
	ตุจากรีคข้างขวด	6	1.26
	อื่น ๆ	75	15.69
จำนวน 472 ราย จาก 518 ราย	รวม	478	100

ผู้ปวยเพียงร้อยละ 4.60 ใช้แก้วทวงยา ผู้ปวยร้อยละ 54.81 ใช้ซ็อนแสตนเลสทวงยาน้ำเป็นซ็อนโตะ

- หมายเหตุ
1. ผู้ถูกสัมภาษณ์ที่เคยกินยาน้ำบางรายให้คำตอบมากกว่า 1 ข้อ
  2. ลักษณะภาชนะอื่น ๆ คือ
    - ซ็อนที่ได้รับแจกพร้อมขวดยา 1 หรือ 2 ซ็อนเท่ากับ 1 ซ็อนโตะ
    - กะเอนเอง โดยยกขวดขึ้นดื่มโดยตรง
    - ฝาขวดยา 2 ฝา
    - ซ็อนชงกาแฟ

ตารางที่ 39 ตารางแสดงการใช้เครื่องตวงยาขนาดหนึ่งช้อนชา

ร้อยละของผู้ถูกสัมภาษณ์ ที่เคยกินยานำเป็นช้อนชา	ลักษณะภาชนะ	จำนวน	ร้อยละ
83.40	ช้อนที่ได้รับมาพร้อมกับขวดยา	122	27.98
	แก้วตวงยา	2	0.46
	ช้อนชงกาแฟ	236	54.13
	คูจากช็อคข้างขวด	2	0.46
	อื่น ๆ	74	16.97
จำนวน 432 ราย จาก 518 ราย	รวม	436	100

มีผู้ป่วยเพียงร้อยละ 27.98 เท่านั้น ที่ใช้ช้อนซึ่งได้รับแจกพร้อมกับขวดยาเป็นภาชนะ
ในการตวงยาน้ำขนาดช้อนชา

- หมายเหตุ
1. ผู้ถูกสัมภาษณ์บางรายให้คำตอบมากกว่า 1 ข้อ
  2. ลักษณะภาชนะอื่น ๆ คือ
    - ช้อนส้อมครึ่งช้อน
    - ช้อนเสตนเลสครึ่งช้อน
    - กะเอาเอง โดยยกขวดขึ้นดื่มโดยตรง
    - ฝาขวด 2 ฝา
    - ช้อนซึ่งได้รับแจกพร้อมกับขวดยาครึ่งช้อน

ตารางที่ 40 ตารางแสดงลักษณะและวิธีปฏิบัติเมื่อล้มกินยา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
<u>ลักษณะการล้มกินยา</u>		
ไม่เคยล้ม	176	33.98
เจตนาไม่กินยา	7	1.35
ล้มเป็นครั้งคราว	231	44.59
ล้มบ่อย ๆ	104	20.08
รวม	518	100
<u>วิธีปฏิบัติ</u>		
เว้นมือนั้นไว้	255	74.56
รีบกินเมื่อนึกได้	55	16.08
เลิกกินยาไปเลย	16	4.68
กินยาเป็นสองเท่าในมือต่อไป	16	4.68
รวม	342	100

ผู้ป่วยร้อยละ 33.98 ไม่เคยล้มกินยา ส่วนที่เหลือร้อยละ 49.23 จะงดยาเมื่อล้มมัน
เสีย และร้อยละ 10.62 รีบกินยาเมื่อนึกได้

ตารางที่ 41 ตารางแสดงลักษณะการเก็บยาที่ผู้ป่วยใช้เหลือ

ร้อยละ ของ ผู้ถูกสัมภาษณ์ ที่มียาเหลือใช้	ลักษณะการเก็บยา	จำนวน	ร้อยละ
75.68	เก็บยาไว้ใช้อีกในภายหลัง	130	32.91
	ให้ยาแก่ผู้อื่นไป	2	0.51
	ทิ้งยาที่เหลือไป	183	46.33
	เก็บยาไว้ก่อนแล้วทิ้งที่หลัง	80	20.25
จำนวน 392 ราย จาก 518 ราย	รวม	395	100

หมายเหตุ ผู้ถูกสัมภาษณ์บางรายให้คำตอบมากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 42 ตารางแสดงความเข้าใจในความหมายของสีฉลากยา

ความเข้าใจ	จำนวน	ร้อยละ
เข้าใจ	65	12.55
ไม่เข้าใจ	452	87.26
ไม่สนใจ	1	0.19
รวม	518	100

ผู้ป่วยส่วนใหญ่ไม่เข้าใจความหมายของฉลากยาสีขาวและฉลากยาสีแดง คิดเป็นร้อยละ

87.26

ตารางที่ 43 ตารางแสดงแหล่งบอกวิธีการใช้ยา ความบ่อยครั้งและลักษณะการอ่านฉลากยา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
<u>แหล่งบอกวิธีใช้ยา</u>		
อ่านจากฉลากยา	493	87.10
จำจากแพทย์สั่ง	57	10.07
ใช้ยาตามความเคยชิน	1	0.18
ใช้ตามที่เคยใช้ครั้งก่อน	11	1.94
ใช้ยาเอง	1	0.18
อื่น ๆ	3	0.53
รวม	566	100
<u>ความบ่อยครั้งในการอ่านฉลากยา</u>		
ไม่เคยอ่าน	5	0.97
อ่านทุกครั้งที่จะใช้ยา	246	47.49
อ่านครั้งแรกครั้งเดียว	188	36.29
ระยะแรกอ่านบ่อย	72	13.90
อื่น ๆ	7	1.35
รวม	518	100
<u>ลักษณะการอ่านฉลากยา</u>		
อ่านเฉพาะหน้าซองหรือขวดยา	3	1.13
อ่านฉลากยาช่วยร่วมด้วย	263	98.87
อ่านเฉพาะฉลากยาช่วย	0	0
รวม	266	100

- หมายเหตุ
1. ผู้ถูกสัมภาษณ์ให้คำตอบเกี่ยวกับแหล่งบอกวิธีใช้ยามากกว่า 1 คำตอบ
  2. ผู้ถูกสัมภาษณ์ที่ไม่เคยได้รับฉลากยาช่วยมีจำนวน 252 รายหรือร้อยละ 48.65